

מאורות
הדף היומי
עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיכר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חתי"ם סופר 3 ב"ב טל. 03-6160657

יור"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

בס"ד, ו' ניסן תשס"ד **מסכת חולין ס"ה-ע"א** **גליון מס' 253**

- ♦ מדוע היחס אל ה"טריפות" לא השתנה עם ההתפתחויות הרפואיות
- ♦ הרמב"ם - סוגי המחלות אכן משתנים
- ♦ הקב"ה ברא רפואות לכל המחלות
- ♦ תקופת חז"ל, התקופה שהוגדרה כ"שני תורה"
- ♦ מחזיקי תיק התפילין יכנס קודם!

השבוע בגליון

- ♦ יצורים זעירים - האם אנו חייבים להתייחס אליהם?
- ♦ ספר הברית - אסור לשתות חומץ!!!

- ♦ שירת בעלי החיים
- ♦ מדוע ביצת היענה אינה יכולה לשיר?
- ♦ מדוע לא אוכלים ביצה שנמצא בה דם
- ♦ דם ביצים אסור מן התורה או מדרבנן
- ♦ הביצים בימינו
- ♦ כל ביצה שנמצא בה דם - יש להחמיר שלא לאוכלה

דבר העורך
מעט הקוראים - לקט מס' 7

מגידי שיעור נייד
יש אנשים ששולחים מכתב, יש אנשים שמשגרים פקס, ויש אנשים שבאים בעצמם כדי לספר את אשר עמם. כזה הוא הרה"ח ר' ח. ב. ק. שליט"א מבני ברק אשר הגיע השבוע למשרדי המערכת ובפיו בשורה מרעננת. הרה"ח הגיב עושה את דרכו מספר פעמים בשבוע מבני ברק לירושלים וחזור. "חבל על כל רגע", הוא מספר. צריך לנצל את הזמן. לכן, אני מצלם כל יום כעשרה עותקים מהדף היומי של אותו יום, ובנסיעה אני מחלק את הדפים לנוסעים, ואנחנו פותחים בשיעור הדף היומי. לא תאמין, פשוט נפתחת ושיבה באוטובוס. אנשים מתערבים, לפעמים גם נהג האוטובוס... מתפתחים דינאים כה מרתקים, עד שלא פעם אנחנו מקווים שיהיה עומס תנועה והנסיעה לא תגמר כל כך מהר. **תראה**, הוא מדגיש. מלבד הזכות בלימוד התורה, בלימוד מיוחד זה כבר זכינו שמספר יהודים קיבלו על עצמם להניח תפילין, או לשמור שבת, לאחר שנחשפו לאורח של תורה. **אני חושב**, הוא מסיים, שראוי לאמץ את הרעיון, וללמוד דף היומי בשעת הנסיעות. **צודק**.

המכתב הבא נוגע ללב. הוא כולל נקודות אור מחייו של יהודי, שרצה ללמוד תורה כל הזמן. פשוט כך.

לכבוד מאורות הדף היומי.
שלום רב, וברוכים תהיו בשל מפעלכם.
ברצוני לספר לכם על אבי ז"ל, הר"ר פנחס בראון, ועל שאיפתו ללמוד גמרא.
בגיל שמונה עשרה הוא נסע ללמוד בישיבת בעלז, שם למד כשנתיים וחזר לביתו. לשאלת אביו מדוע חזר כה מהר למרות ששלח לו כספים ענה, שנעליו נקרעו. אביו שאלו בתדהמה: "בשביל זה חזרת? הייתי שולח לך בדואר נעליים...".
הוא חזר לישיבת בעלז ולמד שם עד גיל

"פרק שירה" הוא אחד המדרשים היותר מוכרים, המתאר את שירתם של הברואים לבוראם (ראה "אוצר המדרשים" עמ' תקכ"ב). פרק זה מתייחס בפרוטרוט לכל הצמחים, האילנות, החיות, הבהמות, השרצים והעופות, תוך הצמדת פסוק שירה לכל אחד מן הנבראים. הראשונים נחלקו, מי הוא המשורר את הפסוקים לבורא העולם. [1]

הדעה הרווחת היא, כי המלאך הממונה על בעלי החיים, הוא שאומר שירה. מלאכים אלו נזכרים בתלמוד מספר פעמים (פסחים קי"א, ועוד), וכל מלאך מהלל את בורא העולם, על בריאת בעלי החיים שהוא ממונה עליהם (עיי' מהרש"א פסחים שם/ב, "חסד לאברהם עין כל, נהר ז', ו"עין יעקב" נהר ג' ליקוטי תורה להארי"ל. וכן דעת "נפש החיים" שער א' פרק י"א, ועיי' בספר "הכל ישבחך", במבוא. ועיי' תוס' לעיל ז"א ד"ה "אמר ליה").

הסבר נוסף קיים בראשונים, כי פסוקי הזמרה והשבח שבפרק זה, מבטאים את התחושות שעל האדם לחוש בשעה שהוא מתבונן ביצורי הקב"ה (ספר העיקרים מאמר ג' פ"א, המב"ט שם ועוד מפרשים ועיי' רש"י תהלים יט/ב). ראוי לציין, כי הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א כתב (ספר "פרק בשיר"), כי שני הפירושים משלימים האחד את זולתו ואינם חולקים זה על זה.

מדוע ביצת היענה אינה יכולה לשיר? היו שביקשו להוכיח מסוגייתנו, שבעלי החיים בעצמם משוררים לקב"ה. בגמרתנו נאמר, כי ביצת בת יענה אינה קרויה "בת יענה", שהרי הפסוק אומר (ישעיהו מג/כ) "תכבדני חית השדה, תנים ובנות יענה". כלומר, שהם ישירו לקב"ה וישבחוהו, וכי ביצה יכולה לשיר? הא ראיא, אומרת הגמרא, ש"בת יענה" היא בעל החיים בעצמו ולא הביצה. הרי לנו, כי בעלי החיים בעצמם שרים לקב"ה, ולכן הביצה אינה מסוגלת לשיר. אך אם המלאכים הממונים על בעלי החיים הם ששרים, או שבני האדם משבחים לבוראם על בריאת בעלי החיים, וכי הם, אינם יכולים לשיר לקב"ה על בריאת הביצה? מוכח, איפוא, כי בעלי החיים שרים בקולם הם את פסוקי התשבחות לקב"ה.

המהר"י עמדין (בסידורו "בית יעקב", הקדמה לפרק שירה) דוחה ראייה זו. אי אפשר לפרש בפשטות שביצה אינה יכולה לשיר, שאם כן, כיצד ההרים, המדבר והימים שרים שירה לה'. ביצה, איפוא, יכולה גם יכולה לשיר, ואילו גמרתנו תמחה על שירת ביצת בת היענה, משום שפסוק זה, המזכיר את שירת התנים ובת היענה, מתייחס לשירתם לאחר שנקלעו למצוקת צמא וניצלו, כנאמר בהמשך הפסוק, "כי נתתי במדבר מים נהרות בשימין". מאחר שהביצה אינה

[1] יש אומרים, כי בעלי החיים בעצמם משוררים לבוראם בקולם! רבינו בחיי (בראשית ב/ה, מד/לג) מנסח זאת באופן הבא: "כל האילנות והצמחים משבחים לקב"ה להיות קילוסו עולה מכל המינים". המב"ט (סוף "בית אלוקים" בביאור "פרק שירה") מבאר זאת, כי הקב"ה הטביע בכל ברואיו טבעים, החתול רודף אחר העכבר, הנחש מכיש, וכו' וכו', ובין השאר הוא טבע שכל נברא ישורר פסוק מסויים. עם זאת, הוא מסיים, כי כדי לקרב אל השכל את "פרק שירה", ראוי לפרש כפי הפירוש השלישי שיובא להלן.

לעילוי נשמת דורה פרידמן ע"ה מרת הר"ר יהודה לייב וחנה הלפרן ז"ל נלב"ע ז' ניסן תשנ"ב ת.נ.צ.ב.ה. הונצחה ע"י ידידיו בעלה אברהם פרידמן שיחיו בניה: יהודה פרידמן יצחק פרידמן ובנותיה: חנה וינברג וצלה הייזק ובעי ביתם שיחיו	לעילוי נשמת זיסל (סרין) רובנר ע"ה בת הרה"ח ר' משה ז"ל נלב"ע ח' ניסן תשנ"ט ת.נ.צ.ב.ה. הונצחה ע"י בנה הר"ר דוד רובנר ומשפ' שיחיו - פ"ת	לעילוי נשמת שאול צבי אינהורן ז"ל הר"ר ב"ר חיים נפתלי ז"ל נלב"ע ה' ניסן תשס"א ת.נ.צ.ב.ה. הונצח ע"י בניו ובני משפחתם שיחיו
---	---	--

לעילוי נשמת
הר"ר **יצחק מן** ז"ל ב"ר משה רפאל ז"ל
נלב"ע י"א ניסן תשנ"ו **ת.נ.צ.ב.ה.**
הונצח ע"י **מרת גאולה מן** ותחי' ומשפחתה שיחיו רמת גן

זקוקה למזון, אומרת הגמרא שהיא אינה שרה לה' על החלצותה ממצוקת צמא. אין, איפוא, כל ראייה לנידונו, אם בעלי החיים מזמרים בעצמם [ועיי"ש מה שהוסיף לבאר בגמרא]. הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, פירש את פרק שירה לפי השיטה המייחסת את השבח לאדם הרואה את בעלי החיים. כך למשל הוא מסביר, כי שירת הפיל היא "מה רבו מעשיך ה'", משום שהוא גדול בעלי החיים, והרואה אותו בא לידי התפעלות (שם, סעי' ע"ו). על צפורת הכרמים נאמר בברייתא (פ"ד) שהיא משוררת "מאין יבוא עזרי". בריה זו היא ממניי החגבים (ס"ה/א), ומאחר שהיא ידועה כטובה לרפואה (שבת כ"ב) בני האדם מנסים לצודה, והקב"ה מצילה מידיהם. המתבונן בכך מבין כי "מאין יבוא עזרי? עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ" (סעי' נ"ו).

דף סד/ב נמצא עליה קורט דם זורק את הדם ואוכל את השאר
מדוע לא אוכלים ביצה שנמצא בה דם

באלו מקרים אין לאכול ביצה שנמצאה בה טיפת דם, ומדוע? והאם בימינו השתנו הנסיבות. על כך ועוד, במאמר שלפנינו.

"וכל דם לא תאכלו בכל מושבותיכם לעוף ולבהמה" (ויקרא כ"ו) - יהודי אינו רשאי לאכול דם. מן התוספת "לעוף ולבהמה" דרשו חכמים ("תורת כהנים" שם, וכריתות כ"ב), כי דם שמקורו מבשר, כעוף וכבהמה, הוא האסור, אך דם ביצים מותר, שהרי הביצים אינם מין בשר. ברם, סוגייתנו מסייגת את ההיתר ואוסרת את אכילת דם הביצים במקרים מסויימים, ורבותינו הראשונים נחלקו בביאור גמרתנו, כפי שיבואר להלן.

דם ביצים אסור מן התורה: יש מן הראשונים (עיי' תוס' שם, רא"ש שם ת"י ב' לרש"י, סמ"ג וסו"ה" שם, רשב"א חולין שם ובתוה"א ומשה"ב שם ובתשובותיו ח"א סי' מ"ו, טו"ש סעי' ס"ו א', ועיי"ש בב"י) שנקטו, כי אמנם דם הנמצא בביצה מותר מן התורה, אך הדם שממנו יתקם האפרוח אסור מן התורה, משום שהוא נחשב דם של בשר, שהרי יתפתח ממנו אפרוח. על מיקומו המדוייק של דם זה נחלקו האמוראים בסוגייתנו, והפוסקים לדורותיהם הוסיפו לחלוק בשיטותיהם, ולפיכך, כתב הרמ"א ("שולחן ערוך" שם סעי' ג'), התפשט המנהג להמנע מאכילת ביצה שנמצא בה דם בכל מקום שהוא, מחמת הדעות השונות.

דם ביצים מותר מן התורה: לעומתם, סוברים ראשונים אחרים (עיי' תוס' ד"ה "והוא שנמצא בקשר שלה", רשב"א בסוגייתנו וב"תורת הבית" בית ג' שער ה', רא"ש חולין פ"ג סי' ס"ג בתי' א', ר"ן בסוגייתנו, ספר התרומות סי' כ"ז, סמ"ג לאוין קל"ב, "מאירי", דעה א' בטור יו"ד סי' ס"ו, "שולחן ערוך" שם סעי' ב'), כי לעולם דם ביצים מותר מן התורה וחז"ל אסרוהו, שכן, כאשר אדם יודע שהוא רשאי לאכול דם שעתיד להתפתח לאפרוח, הוא עלול לטעות ולחשוב שגם דם עופות מותר באכילה.

ביצה שאינה מגדלת אפרוח: לאור הנתונים שקיבצנו עד כה עולה, לכאורה, השלכה הלכתית מעניינת עד למאד ממחלוקת הראשונים, אם איסור אכילת דם שיתקם ממנו אפרוח הוא מן התורה או מדרבנן. שהנה, יש ביצים שלעולם לא יתפתח מהן אפרוח: ביצים שהוצאו ממעי התרנגולת בטרם זו הטילתם, וביצים שנוצרו במעי התרנגולת על ידי חומה של האדמה בלבד, במקומות שמצויים בהם תרנגולות בלבד. אם איסור אכילת דם ביצה הוא מדרבנן, שמא יטעו ויאכלו דם עופות, הרי שדם ביצה זו אסורה גם כן. ברם, אם איסור דם ביצה הוא מן התורה, הרי שדם שנמצא בביצה שאינה מגדלת אפרוח, אינו דם ממין בשר, והוא מותר באכילה. הוי אומר, שאם איסור דם בביצה הוא דרבנן, הביצה אסורה, ואם איסור זה הוא מן התורה, הביצה מותרת!

ברם, מדברי הפוסקים עולה, כי חילוק זה אינו נכון. שכן, כאמור, הטעות של בני האדם עלולה לנבוע מאכילת דם שאפרוח יתפתח ממנו, אזי הם יטעו שדם של עוף מותר. אך כאשר אדם אוכל דם של ביצה עקרה, הוא יודע היטב שדם זה לא יתפתח לעולם לבשר, ולפיכך, הוא לא יטעה במאומה. אכן, נפסק להלכה ("שולחן ערוך" שם סעי' י"ד), שביצה זו מותרת באכילה, אך יזרוק את הדם משום מראית העין.

הביצים בימינו: משהגענו עד הלום, נתמקד במציאות זמינו. כיום, כ 85% מהביצים המשווקות למאכל, מוטלות על ידי תרנגולות המוחזקות בלולי הטלה שבהם נמצאות תרנגולות בלבד, וביציהן אינן מגדלות אפרוחים. ברם, כ 15% מן הביצים המשווקות למאכל מקורן מלולים מעורבים. כאשר אדם פותח ביצה בביתו ומגלה בה דם, הוא אינו יודע אם זו ביצה המסוגלת לגדל אפרוח ועליו לזרוק את כל הביצה, או שזו ביצה שאינה מסוגלת לגדל אפרוח והוא רשאי לזרוק את הדם בלבד ולאכול את הביצה [כמובן, שנתון זה נתון לשינויים].

כל ביצה שנמצא בה דם - יש להחמיר שלא לאוכלה: ובכן, אף על פי שרוב הביצים אינן מסוגלות לגדל ביצים, כתב הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת "אגרות משה" יו"ד ח"א סי' ל"ו), כי אמנם מצד הדין יש להתיר את הביצה מדין "רוב", אך ראוי להחמיר מאחר שעבור רוב רובם של בני האדם, הפסד של ביצה אינו נחשב הפסד כלל. דף סז/א כל השרץ

יצורים זעירים - האם אנו חייבים להתייחס אליהם?

עולם של יצורים זעירים, שעין אנוש לא שזפתן מעולם, התגלה עם המצאת כלי הראיה המיוחדים, עד שהתברר, כי גם האוויר שאנו נושמים מלא בברואים דקיקים, ובעקבות כך התפתחו נידונים הלכתיים מרתקים.

אסור לשותות חומץ!!!: בוילנא התגורר תלמיד חכם בשם רבי פנחס אליהו, הידוע בשל

עשרים ואחד, עד פרוץ מלחמת העולם השנייה. **מפאת** המלחמה, אבי נאלץ לחזור לביתו לצ'כוסלובקיה, ולעזוב את בעלו בלי דרכון. הוא סיפר זאת לרבי מבעלז, שהניח ידו על ראשו וברכו שלא יאונה לו כל רע בדרכו לביתו, וכך אירע.

לאחר עלותו ארצה הוא השתקע בפתח תקווה עם משפחתו. לאחר שעות עבודתו נהג לשבת במרפסת, ולמד גמרא כפי שהיה רגיל, בקול רם ובנעימה עריבה. יום אחד שמעתי לומד עוד בחייתי ברחוב. אמרתי לו ששומעים אותו ברחוב. ענה לי - אז מה? כך צריך ללמוד. כל חייו שאף ללמוד עוד דף גמרא ועוד דף, וכך עשה בכל רגע פנוי.

אני רוצה לספר לכם על חלומי הגדול ביותר. אבא שלי חלם להיות... בעל קיוסק!!! לא פחות ולא יותר. הוא ביקש להיות בעל קיוסק לא פעיל במיוחד, כדי ללמוד גמרא בזמן שיתפנה לו בין לקוח ללקוח!!!

לימים, הוא לקה בליבו, והוא סידר לעצמו עבודה בביתן שמירה של מפעל מסויים. בין משאית למשאית, אבא המשיך ללמוד את הגמרא שהוא כל כך אהב.

בצאתו לפנסיה, לא עזב אבי ז"ל את הגמרא והיא לא עזבה אותו. היו לו שיעורים מסודרים בבית הכנסת של ה"י"קים" - "מקור חיים" שברחוב פרנקפורטר בפתח תקווה. הוא למד שם אצל הרב יוזק ואחרים. וברח' מגוריו ליד ביתו, שמעתי ממשיך "לנגן" את הגמרא.

כך הוא ניצל את ימיו, עד פטירתו, ותמיד אמר שהוא חש מזל גדול על כך שיש לו את הגמרא, והיא המעניקה טעם מתוק לחייו.

זהו הסיפור. אם נראה לכם לכתוב "במאורות הדף היומי", היהיה לרשותכם.

בתודה ובברכה,

בר-און דוד

אלקנה

נקנח במכתב רווי תמימות ואמונה בקב"ה. הרי הוא לפניכם ככתבו וכלשונו.

שלום רב.

אני, בעל תשובה מתל-אביב, שולח לכם את הסיפור הבא.

ביום בהיר, דפק צעיר ביישן על דלת משרדו של מנכ"ל חברת ענק, פתח בדברי נימוס וסיפר בקול שקט כי הוא מחפש עבודה.

תמלא בטופס זה את קורות חיך ואת רמת השכלתך, ואז אז נראה מה קורה, השיב בעל הבית.

לאחר מספר דקות, הצעיר השיב את הטופס הממולא. בעל החברה עיין בו, ולא האמין למראה עיניו. מולו יושב גאון! השכלה גבוהה, כישורים מגוונים ורב צדדים, וגם הכתב המסולסל והנאה העיד כי בעליו בחור פיקח ומוכשר.

בקושי רב הסתיר בעל החברה את התפעלותו ופנה לצעיר בקול מאופק: אני מוכן להעמיד לרשותך משרד מרווח, עם צוות עובדים מיושנים - קידום החברה! **פניו** של הצעיר נפל. לא לזאת ציפה. "לא תודה", אמר. אני מעוניין ליטול על עצמי אחריות מיוחדת. באתי הנה כדי לבקש עבודה בתור מנקה, או תחזוקן!

בעל החברה לא האמין למשמע אוזניו. כמעט עמד לזרוק את הטיפש מכל המדרגות, אך במחשבה שניה החליט כי מוטב לו לתת לבחור את מבוקשו, אולי ביום מן הימים יתפכח ויטול עליו את התפקיד.

עברו חודשים. הצעיר עשה את עבודת הנקיון נאמנה, קיבל את משכורתו הצנועה, ולא שת לכלל ההצעות הנדיבות שהיה בעל הבית מעלה בפניו מפעם לפעם.

נוכח שלווותו של הצעיר, החליט בעל החברה כי עליו להאזין את תהליך ההבשלה של העובד המוזר. בו ביום, הטיל עליו לנודד לסניף מרוחק של החברה כדי לשחרר סתימה במערכת האינסטלציה, לנקות גרם מדרגות בבניין בן עשר קומות, ולקראת ערב לגזום את עצי הנוי שבגינתו הפרטית.

הצעיר עבד כמטורף מבוקר ועד ערב, וקרב תחת עומס העבודות. לאחר כשבועיים, הוא נכנס בראש מורכן למשרדו של בעל החברה, ובקול שבור שאל "המשרד, המשרד, המשרד שדברת עליו, עוד קיים? אפשר להכנס אלי?".

אנחנו בניו של הקב"ה. ברוך ה' בשנים האחרונות זכיתי להגיע להכרה נפלאה זו. תפקידנו בעולמנו הוא רם ונשגב. אך לעיתים אנו בוחרים לעסוק בזוטות, בדברים הקטנים, לא בעיקר, במהות, באמת. אך בעל החברה אינו מרפה. הוא מזכיר לנו שוב ושוב, כי אנו ראויים לתפקיד גדול וחשוב.

ככל שנקדים להבין זאת, ייטב.

(-----)

.....
המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה.
כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק פקס: 03-570-67-93
mendelson@meorot.co.il
.....
בברכת התורה העורך

פנינים

רש"י לעיל (נ"ט/א) מסביר, כי קרצולים, מסימני הטהרה של החגבים, הם שתי רגלים ארוכות, חוץ מארבע רגליו, **סמוך לצוארו** של החגב, ומסתרם לנטר בהם. ה"אור החיים" בספרו פרי תואר (סי' פ"ה סק"א) כותב, כי סימן זה של רגליים סמוכות לצואר, אין באף אחד ממיני החגבים המצויים, ואפילו אלו שהיתה עליהם מסורת במרוקו. משום כך, קם ואסר את כל החגבים באכילה, ומאז, הוא מספר, פסקו התקפות של ארבה מלבוא עליהם, על אף שהיו מגיעים עד אז מדי שנה שנים...

דף סז/ב תוד"ה דיקא נמי... בתר תריסר ירחי שתא שרי

מי לא יצא מן התיבה

בעלי התוספות מצטטים את הגמרא לעיל (נח/א) האומרת, שבעל חיים נטול עצמות, אינו חי יותר משנים עשר חודש. **הלכה** זו שימשה את בעל הבאר שבע בבואו לבאר את מאמר חז"ל (בסנהדרין קח/ב) המפרשים את הפסוק (בראשית ח'ט) "למשפחותיהם יצאו מן התיבה" - "למשפחותיהם ולא הם".

מדוע?

משום שהיו בתיבה גם בעלי חיים נטולי עצמות; הללו מתו כדרכם במהלך שנת המבול, ורק בניהם יצאו מן התיבה... - "למשפחותיהם, ולא הם".

דף סז/ב הולך על גחון

ללכת על גחון

ליד הפסוק (ויקרא יא/מב) "וכל הולך על גחון", מצויין בחומשים, כי פסוק זה הוא חצי התורה באותיות. **רמז** יש כאן, אמרו בשם הרבי מגור, בעל ה"אמרי אמת" זצ"ל: אף אם כבר למדת מחצית מהתורה - אל תחזיק טובה לעצמך, המשך ללכת על גחון, בענווה ובפשטות... ("מעיינה של תורה" שמיני יא/מב).

דף סז/ב הולך על גחון זה נחש

סופו של גאותן

האות "יוא"ו של המילה "גחון", כתובה בהגדלה בספר התורה. ללמדך, שאם האדם מתגאה וזוקף את קומתו כאות "יוא"ו, מראים לו את הנחש, שסוף גאוותו היתה שנעשה שפל שבשפלים והולך על גחון... ("פרדס יוסף", שמיני).

ספרו "ספר הברית" שחובר על ידו במטרה להראות את נפלאות הבורא יתברך. אחד הסעיפים בספרו (מאמר ו' פ"ג, ועיי' "דרכי תשובה" סי' פ"ד אות מ"ה), עורר רעש עצום. רבי אליהו כתב, כי אסור לשנות חומץ! שכן, תהליך התפתחותו של החומץ נעשה באמצעות תולעים זעירות, שאין אפשרות להיפטר מהן בלא טיפול מיוחד.

בעל ה"חכמת אדם" (בינת אדם לשער איסור והיתר אות ל"ד) הכריז, כי "מה שכתב לאסור חומץ הבל הוא", שהרי, התורה אוסרת את שתיית החומץ על המזיר את עצמו מן היין (נמדבר ג/א). הרי לנו, כי לשאר אדם, החומץ מותר. לא זו בלבד, גם בועז אמר לרות המואביה (רות ב/ד) "וטבלת פתך בחמץ". כל זאת, משום שיצורים זעירים שאינם נחזים בעין בלתי מזויינת, לא נכללו באיסור התורה המובא בסוגייתנו, לאכול שרצים.

לא ניתנה תורה למלאכים: "לא נתנה תורה למלאכים", מחרה מחזיק אחריו בעל "ערוך השולחן" (סי' פ"ד סעי' ל"ו): "ובילדותי שמעתי מפי אחד שהיה במרחקים, וראה דרך זכוכית המגדלת עד מאד כרבות פעמים במים כל המיני ברואים. ולפי זה, איך אנו שותים מים... אמנם, האמת הוא דלא אסרה תורה במה שאין העין שולטת בו, דלא ניתנה תורה למלאכים, דאם לא כן, הרי כמה מהחוקרים כתבו שגם כל האויר הוא מלא ברואים דקים מן הדקים וכשהאדם פותח פיו בולע כמה מהם..."

אמנם, יהודי שראיתו אינה חדה, אינו רשאי ליטול לידיו פרי, לבדוק אותו בעיניו ולהצהיר, "איני רואה מאומה". השל"ה הקדוש (שער האותיות אות ק' קדושה) מדגיש, כי "הבודק צריך להיות לו ראיה טובה ודקה", וה"חתם סופר" זצ"ל (אור"ח סי' קל"ב) היה מכריז בדרשת שבת הגדול, כי אנשים שראיתם אינה מחודדת, יימנעו מאכילת חסה ויסתפקו באכילת "חרין" כדי שלא ייכשלו באיסורי תורה, חלילה.

מדוע היחס אל ה"טריפות" לא השתנה עם ההתפתחויות הרפואיות

אנו עומדים כעת בסימום של הפרק השלישי במסכת חולין, פרק "אלו טרפות", אשר בו נמנים המחלות שחז"ל קבעו כי חשוכות מרפא הנה ובהמה שלקתה בהן היא "טריפה". אין מקום ראוי יותר לעסוק בו בשאלה המנקרת בלבו של כל לומד דף יומי, הלא עולם הרפואה התקדם ומצא פתרונות מבריקים לבעיות רפואיות סבוכות ואף סתומות. כיצד, איפוא, יש להתייחס לאותן בהמות שהוגדרו כ"טריפות" על ידי חז"ל, והיום ניתן לרפאותן בקלות.

ובכן, בשאלה עקרונית וחשובה זו עסקו רבותינו הראשונים, הרשב"א והרמב"ם, וכל אחד מהם התייחס אליה בהיבט שונה לחלוטין. גישתו של הרשב"א (שו"ת ח"א סי' צ"ח) תקיפה מאד. בתשובתו לשואל [ראה בהרחבה גליון 228] הוא עונה, כי הוא אינו מאמין שהתרחש איזה שהוא שינוי מדברי חז"ל, ואם אירע כן הרי זה מעשה ניסים. במאמר הבא נתמקד בגישתו השונה של הרמב"ם.

הרמב"ם - סוגי המחלות אכן משתנים: הרמב"ם (הל' שחיטה פ"י הל' י"ב-י"ג) כותב: "ואין להוסיף על טריפות אלו כלל, שכל שאירע לבהמה או לחיה או לעוף חוץ מאלו שמנו חכמי דורות הראשונים והסכימו עליהן בבתי דיני ישראל אפשר שתחיה, ואפילו נודע לנו מדרך הרפואה שאין סופה לחיות". "וכן אלו שמנו ואמרו שהן טריפה אף על פי שיראה בדרכי הרפואה שבידינו שמקצתן אינן ממיתין ואפשר שתחיה מהן אין לך אלא מה שמנו חכמים שנאמר על פי התורה אשר יורוך". כלומר, הוא מסכים להניח כי במהלך הדורות התרחשו שינויים לשני הצדדים, היינו: מחלות שהוגדרו על ידי חז"ל כחשוכות מרפא ניתנות לריפוי, ולהיפך, מחלות שלא הוגדרו על ידם כ"טריפה", בימינו הן מובילות למוות בטוח, ומכל מקום, דברי חז"ל במקומם עומדים, חרף אותם שינויים כה בולטים.

מדוע?

ה"חזון איש" זצ"ל (נ"ו"ד סי' ה' ס"ק ג') מפרש את דברי הרמב"ם, תוך שהוא מציב כללים חשובים מאד ביסודות התורה.

הקב"ה ברא רפואות לכל המחלות: תחילה הוא מוכיח, שהקב"ה, יוצר הכל, ברא תרופות ורפואות לכל המחלות. הנה, בגמרא (בבא בתרא עב/ב) נאמר, כי קיים עשב שיכול להחיות מתים. היכן הוא? בעבר היה קיים ספר רפואות שעל פיו היו מתרפאים מיד, עד שחזקיהו גנזו (פסחים נח/א), כיצד תרופות אלו לא 'התגלו' ולא 'הומצאו' בימינו? אין זאת, הוא מסיק, אלא שהקב"ה מנווט וקובע באלו מקומות ובאלו תקופות יתגלו תרופות מסויימות למחלות מסויימות ואימתי הם יעלמו כלא היו. מעתה, ברור לנו, כי גם אותן מחלות שנושאתיהן הוגדרו על ידי חז"ל כ"טריפות", אינן חשוכות מרפא, שהרי רפואתן קיימת אלא שהיא נעלמת מאיתנו, ועלינו לברר, לפי אלו הגדרות חז"ל בחרו מחלות מסויימות שיוגדרו כ"טריפה", אחר שבוודאי הם ידעו היטב, כי לכל המחלות קיימת תרופה.

ה"טריפות" נקבעו על פי תקופת חז"ל שהוגדרה כ"שני תורה": ובכן, ממשיך ה"חזון איש" זצ"ל. הגמרא (עבודה זרה טו/א) אומרת, כי אלפיים השנים הראשונות לבריאת העולם הם "תוהו", היינו, שעדיין לא ניתנה תורה. ואלפיים השנים הבאות הם "שני אלפים תורה", וכבר בספרו של אדם הראשון נכתב "רבי ורב נתן סוף משנה, רב אשי ורבינא סוף הוראה" (בבא מציעא פ"א). היה, איפוא, על חז"ל, שחיו בתקופת "שני אלפי תורה" לקבוע, לאלו "טריפות" התכוונה התורה. מאחר שלכל המחלות יש תרופות, הם קבעו, כי המחלות שלא היתה להם תרופה באותה תקופה, "שני אלפי תורה", הן הן המחלות שהתורה כיוונה אליהן. לפיכך, גם אם יתרחשו שינויים מפליגים בבריאות

היצורים, אין לשנות את הוראותיהם של חכמינו זכרונם לברכה [נעיי' שו"ת "אגרות משה" חו"מ ח"ב סי' ע"ג אות ד', ועיי' משי"כ הנצי"ב זצ"ל ב"העמק דבר" שמות כב/ל ובי"העמק שאלה"י שאלתא קכ"ה].
לאור האמור, הכלל הנקוט בידינו, כי "טריפה" הוא בעל חיים שימות בתוך שנים עשר חודשים מחמת מחלה או מכה שלקה בהם, מקבל צביון אחר ושונה מן המקובל. שכן, בפשטות, עצם העובדה שבעל החיים לא יהא מסוגל לחיות שנים עשר חודשים, היא העילה להגדרתו כ"טריפה". ברם, לאחר שהתוודענו לכך שלכל מחלה יש רפואה, והקב"ה, באמצעות חכמינו זכרונם לברכה, הצביע על מחלות מסוימות שבעל חיים שלקה בהן הוא "טריפה", הרי שכלל זה אינו אלא "סימן" שנקטו חכמים ללמדנו, כי בעל חיים שלקה באחת המחלות שהופכות אותו ל"טריפה", אינו מאריך ימים מעבר לשנים עשר חודשים.

חולין דף ע"א/ב הנכנס לבית המנוגע וכליו על כתפיו. ברכות דף מא/א. עירובין דף ד/א. סוכה דף ד/א.

מחזיק תיק התפילין יכנס קודם!

פעם אירע, שבעל ה"בית הלוי" זצ"ל נוכח בשני אנשים שעמדו להכנס לבית הכנסת, וכל אחד מהם כיבד את חברו להכנס ראשונה. האחד, חבש בתפילין, והשני החזיק את תיק תפיליו תחת זרועו. לכאורה, יש לכבד את היהודי החבש בתפילין להכנס ראשונה, אך ה"בית הלוי" הורה, כי היהודי לובש התפילין, יכבד את רעהו להכנס לפניו! והוכחתו ממשנה המובאת בגמרתנו.

יהודי הנכנס לבית שפשה בו נגע צרעת נטמא מיד, פסוק מפורש הוא (ויקרא יד/מו): "והבא אל הבית... יטמא". ברם, בגדיו נטמאים רק אם הוא שוהה בבית פרק זמן מסויים, אך הנכנס לבית ובגדים בידיו, הם נטמאים מיד, רק בגדים שהוא לבוש בהם, אינם נטמאים מיד. מכאן, סיים ה"בית הלוי", שבשעה שהבגד לבוש על האדם, הוא אינו נחשב כחפץ בעל עצמיות, אלא כטפל לאדם, ולפיכך אינו נטמא מיד, משום שכניסתו אל הבית אינה 'מורגשת', אך בשעה שהבגד אינו משמש כלבוש, הוא נטמא מיד.

לפיכך, האוחז את התפילין בידיו ייכנס תחילה, שכן, בשעה שהתפילין חבושות על היהודי, חשיבותן העצמית אינה מודגשת, והיהודי החובשן הוא הנכנס לבית הכנסת, ואילו הן כטפלות אליו. לעומת זאת, בשעה שהתפילין צרוורות בשקית, הרי התפילין נכנסות לבית הכנסת במלא הדרן ויש להקדימן ("פסקי תשובה" סי' קנ"ז, ועיי' בהערה ובמצויין שם. עיי' עוד ביצה טו/א שתפילין בשבת אינן משא, וכאמור, זהו מפני שנחשבים מלבוש).

היו שהעירו, כי לכאורה על לובש התפילין להכנס תחילה, מפני כבוד מצוות התפילין שהוא מקיים. אכן, במשנה (ביכורים פרק ג' משנה ג') נאמר, שהכל היו קמים ועומדים לכבוד נושאי הביכורים שבאו ירושלימה וקיימו את מצוות ביכורים. ברם, נחלקו הדעות, אם ממשנה זו ניתן ללמוד שחובה לעמוד בפני כל אדם המקיים מצווה (עיי' "פתחי תשובה" יו"ד סי' רנ"ו ס"ק א', רע"ב ביכורים שם), או שמא, הלכה זו נאמרה לגבי ביכורים בלבד (עיי' ירושלמי ביכורים שם, ובפ"י המשניות לרמב"ם). אמנם, גם לפי הסוברים שחובה לעמוד בפני כל יהודי המקיים מצווה, עדיין קיים חילוק פשוט וברור בין המקרים. שכן, הדוגמא המובאת על ידי המשנה, היא מצוות ביכורים, ויהודים אלו קיימו מצווה בפועל בעת הליכתם לבית המקדש להביא את הביכורים בית ה'. לא כן, חובש התפילין, שלאחר שהניח את התפילין המצווה מתקיימת בו, אך לא על ידי מעשה [לולי חילוק זה, נצטרך לעמוד בפני כל יהודי לובש ציצית...].

מאורות הדף היומי

בית מדרש למגיד
שיעור דף היומי סוכטשוב

בשורה משמחת

הננו שמחים להודיע כי זכינו ב"ה לייסד
שיעורים חדשים בסוגיות הדף היומי

קרית עתידים - ת"א

בבית הכנסת (במקלט)

בכל יום שלישי לפני תפילת מנחה
בשעה 13:00 בצהריים

ע"י מגיד השיעור

הרב חיים דוד קובלסקי שליט"א

פארק אזורים - פ"ת

בבית הכנסת

בכל יום שלישי בשעה 17:30 בערב

ע"י מגיד השיעור

הרב מאיר שטורן שליט"א

מרבני בית מדרשנו

גבעת שמואל

בביהכ"ס "שבת אחים"

רח' פרדס רוזנבלום 3

בכל יום רביעי בשעה 20:00-21:00 בערב

ע"י מגיד השיעור

מרבני בית מדרשנו

הציבור מוזמן

לעילוי נשמת

הר"ר **יצחק ישראל קנופף** ז"ל

בהר"ח יונה צבי הלוי ז"ל

נלב"ע י"א ניסן תש"ס

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **אברהם יהושע**

העשיל אוירבך ז"ל

ב"ר שמשון אהרון ז"ל נלב"ע ז' ניסן תשל"ח

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנו ידידו הר"ר שמשון

אויבך ומשפ' שיחיו-בני ברק

לקראת חג הפסח הבעל"ט

זכינו להוציא לאור חוברת מהודרת

"ליקוטי מאורות"

פסח - שבועות

לקט נבחר של נושאים תורניים

אקטואליים רעיונות ופנינים

בעניני החגים

מתוך סדרת הספרים והעלונים

"מאורות הדף היומי"

לפרטים והזמנות

30-5274616

בחר דף גמרא

הקדם והנצח את נשמת יקירך ז"ל שיום הזיכרון שלהם
חל בחודשים: תמוז, אב, אלול, תשרי וחשוון
בדף הגמרא מסכתות בכורות, ערכין ותמורה
היוצאות לאור עולם

0064

לומדי השיעורים בדף היומי

ילמדו לעילוי הנשמה המונצחת בעמוד הגמרא ויקוים בה

"אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו"

לפרטים והרשמה ב"מאורות": 03-6164725 פקס: 03-5780243